

waarvoor wij verwijzen naar het eensluidend artikel, dat later in dit blad verschijnt.

De heer **Sanders** doet namens den heer Cobben uit Roermond een mededeeling over nieuwe vindplaatsen van zeldzame wantsen-soorten in het jaar 1943.

Sigara hellensi C. Shlb. — Maasniel.

Notonecta lutea Müll. — Heel. Wordt door sommigen als ijsstijdrelict beschouwd. In 1938 werd deze opvallende soort voor het eerst sinds 20 jaar gevangen te Denekamp.

Notonecta maculata F. — Maasniel. In groot aantal in 2 beken; voornamelijk op een plaats zonder plantengroei, hetgeen hieruit te verklaren zou zijn, dat deze soort de eieren niet in plantenweefsels legt.

Naucoris cimicoides L. — Heel. 17 November werd één exemplaar gezeefd uit mos aan den rand van een ven. Kan dit misschien duiden op een overwintering buiten het water?

Mesovelia furcata Muls. — Maasniel.

Velia currens F. — Maasniel. Macr. 2 ♂♂ en 5 ♀♀.

Stenodema virens L. — Roermond.

Camptobrochis punctulatus Fall. — St. Odiliënberg.

Plagiognathus fulvipennis Kbm. — Roermond.

Gerris odontogaster Zett. — Heel.

Ischnodemus sabuleti Fall. — In Midden-Limburg verbreid, op vochtige plaatsen in bladscheede van verdord riet. Op 6 December 1943 werden nog een groot aantal larven aangetroffen in de scheede van verdord riet, ofschoon de temperatuur een dag tevoren ongeveer -5° C was geweest.

Chilacis typhae Perr. — Beesel. In groot aantal op typhae-kolven.

Raglius quadratus F. — Linne.

Drymus piceus Fl. — Haelen. Deze soort is in 1941 voor het eerst in ons land gevonden te Winterswijk.

Berytinus hirticornis Brullé. — Linne, Boekoel, St. Odiliënberg.

Eusarcotis melanocephalus F. — Maasniel. In groot aantal op moerasandoorn. Deze soort was tot nu toe alleen uit Zuid-Limburg bekend.

Eremocoris plebejus Fall. — St. Odiliënberg.

Carpocoris pudicus Poda. — Herkenbosch, Linne, Posterholt.

Naar aanleiding van een vraag van den heer W. Prick doet de heer **Sanders** enkele mededelingen over *Myrmica schencki* Em.

Deze knoopmier is in Midden-Limburg heel gewoon. Als bewijs hiervoor kan gelden de vondst van 7 nestkokertjes alleen in 1943 (v. Boven, Parren, Sanders). *Myrmica schencki* Em. is de eenige mier in ons land, waarvan bekend is, dat ze de eigenaardige gewoonte heeft, om nestkokertjes te vlechten bij den toegang tot het nest. Over het algemeen gelden deze kokertjes als zeldzaam. Hierna laat hij 2 dergelijke kokertjes circuleeren.

Vroeger werd deze mier veel verwisseld met *Myrmica lobicornis*.

Stärcke heeft *Myrmica schencki* voor ons land

ontdekt. Met absolute zekerheid is deze mier, zooals voor de meeste *Myrmica*'s geldt, alleen te determineren als men er ♂♂ bij heeft.

Verder toont hij enkele mermitogynen van de gele weidemier met er naast ter vergelijking, de gewone ♀♀ en een collectie *Pompiliden*, gevangen in de maanden Juli, Augustus, September 1943.

Van deze familie zijn in ons land 53 soorten bekend. Dr. J. Wilcke beschreef ze in een zeer duidelijke verhandeling: *De Nederlandsche Pompilidae*, Wageningen 1943.

Begin Aug. ving ik te Roermond een soort, die Dr. J. Wilcke naderhand determineerde als *Aporoides sericeus* Lind., nieuw voor de fauna van Nederland. Deze soort komt, hoewel onder een anderen naam, reeds één keer in de literatuur voor. In het verslag over het Maasonderzoek 1918 staat als eenige Pompiliden-vangst: *Pompilius sericeus* v. d. Lind. Deze zou gevangen zijn tusschen Roermond en Steyl, een nogal vage plaatsaanduiding. Of de determinatie indertijd goed was? Dit zal wel niet meer te controleren zijn. In elk geval bevindt het exemplaar zich niet in het Maastrichter Natuurhistorisch Museum. Volgens mededeeling van Rector Cremers is het materiaal van het Maasonderzoek in verschillende collectie's in den lande terechtgekomen.

Tot slot laat Mej. van de Geyn een aantal parasitaire mijtenlarven circuleeren, door den heer van Eyndhoven gedetermineerd; benevens eenige vergroote foto's daarvan, n.l. de 6-pootige larve van een watermijt, die in dit stadium van ontwikkeling niet nader te determineren is. Deze larve zat op een libel, maar komt ook op andere insecten voor. De andere mijtenlarven zaten op de huid van een vleermuis, de laatvlieger, en hooren respectievelijk tot *Otonyssus flavus* en *O. puniceus* benevens *Macronyssus biarcuatus*.

Zuid Limburgsche Flora

1935—1944.

door

A. DE WEVER.

(I).

Voor liefhebbers der wilde flora is 't van bijzonder belang, als soorten, die men lang verloren waande, op een goeden dag weer teruggevonden worden.

Tot ongeveer 30 jaar geleden kroop Groot e Wolfsklauw meters ver in 't mos onder de pijnboomen bij Schinveld, Jabeek en Brunssum. Zij verminderde hier jaarlijks door niet voldoende gekende oorzaak, om in 1926 geheel te verdwijnen. Verleden jaar troffen A. Gielkens en C. Raes haar weer aan te Brunssum, achter den vischvijver bij 't zwembad. 't Is nog maar een struik van een paar meter omtrek en vermoedelijk eerst 4 jaar oud. Zij kan hier uit sporen ontstaan zijn, uit N. Nederland met jonge coniferen aangevoerd. 't Is ook mogelijk, dat sporen uit de vroegere vindplaatsen zijn overgewaaid. 't Kan toch wel 12 jaar duren, eer zich de spore tot ondergrondse voorkiem ontwikkeld heeft.

Zij kruipt hier tusschen wat Struik- en Dop-

heide op een tamelijk open terrein, dat wel niet zal ontgonnen worden en waar ze voorloopig veilig is.

Dennenwolfsklauw is op de Meersse-nerhei sedert 30 en op de Moorhei sedert 25 jaar geheel verdwenen. **Cypreswolfsklauw** op de Brunssumerhei en Heerlerhei sedert 6 jaar. **Moeraswolfsklauw** is nog hier en daar overgebleven op de randen der veenheide-ontginningen.

Maretakken. Nu de fruitboomen uitstekend verzorgd worden en veel Populieren onder den bijl moesten vallen, is de vestigingsmogelijkheid voor *Viscum album* erg verminderd.

Te Schin op Geul is de eenige kolonie op Haag-beuk nu, na 50 jaar, afgestorven en de Spaansche Aak (*Acer campestre*), die tot in den dikken stam er vol mee zat, ook overleden.

Gelukkig vond dit jaar Victor Ploem haar op laatstgenoemde Acer-soort te Heerlen. Bovendien op Virginische Eschdoorn (*Acer saccharinum*) en op *Crataegus prunifolia*, beide te Heerlen. Al deze boomen staan veilig.

Hij zag bij Kerkrade **Reuzenbovisten**, die met den wind wel 100 meter verder waaiden. Deze soort Stuiфzwam is wel niet zoo zeldzaam, maar 't is toch altijd een aardige verschijning, zulke dikke, witte bollen in de groene weide. Als hij boven den grond komt, is hij al zoo groot als een ganzenei en kan zoo groot worden als een voetbal, of bij uitzondering zelfs een middellijn van meer dan een halve meter bereiken. Men kan zich voorstellen, welk een wolk van stof er uitvliegt, als men er op trapt. Hij schijnt in Zwitserland, waar hij in groote kringen op de bergweiden groeit, in schijven gesneden, op de markt als voedsel te worden aangeboden.

L. Gregoire trof nieuwe vormen aan van *Orchis purpureus*, die hij in 't Maandblad uitvoerig heeft beschreven.

Te Maastricht ontdekte hij *Parietaria ramiflora*, die tot nu toe in 't Zuiden niet was waargenomen. Ze is ook reeds in 't Maandblad besproken. Te Heugem vond hij de verdwenen geachte *Peucedanum carvifolia* terug en zag hij *Satureja calamintha* ssp. *silvatica* zich verder noordwaarts uitbreiden tusschen Maas en kanaal te St. Pieter.

Witte Agrimonie (*Agrimonia Eupatoria albiflora*) is zoo zeldzaam als een wit eekhoortje, en volgens Hegi in Duitschland alleen van één plaats in Oost-Pruisen bekend. Max Janssen vond in 1940 één struik op een wegberm tusschen Sittard en Nieuwstad. Bij overplanten in den tuin bleef ze even wit en werden de stengels op zonnige plaats niet roodbruinachtig. Een zuivere albino dus. Maar de zaailingen kregen alle normaal gele bloemen. Bij de albino is 't midden der bloem ook geel door de gele kleur der helmknoppen.

Bleeke Bremraap (*Orobancha reticulata* ssp. *pallidiflora*) vond Dr. Prick verleden jaar bij Gronsveld op Distels woekerend. 't Is heel lang geleden, dat deze éénmaal in Z. Limb. werd aangetroffen en zij is ook in N. Nederland zeer zeldzaam.

Dr. Dijkstra vond in Palemig de **Dauwne-**

tel (*Galeopsis speciosa*), die tot nu toe in Z. Limburg niet gezien was. **Bleek gele Henne-pnetel** zag hij te Schinveld in 't Boschveld en bij 't stort der O. N. mijn langs 't spoor. Zij is in ons gewest alleen aangevoerd en onbestendig. In N. Nederland vrij algemeen.

Ofschoon Wit- en Geel Walstroo op zooveel plaatsen bij elkaar groeien, was de **bastard** (*Galium ochroleucum*) in Z. Limb. nog niet waargenomen, terwijl hij in de duinen en ook elders in ons land niet zeldzaam is. Dr. Dijkstra ontmoette hem op de helling langs 't spoor tusschen Heerlen en Voerendaal bij 't pomphuisje. Tot hier heeft zich ook *Sanguisorba officinalis* uitgebreid van de eenig bekende groeiplaats te Heerlen bij den Eikendermolen.

Verder vond hij *Stachys recta* te Klimmen; *Rudbeckia hirta*: Elsloo langs 't kanaal; *Vicia pannonica*: Spaubeek en Strijthagen; *Vicia lutea*: Schimmert (watertoren); *Lathyrus Nissolia*: Spaubeek en Meerssenhoven; *Galinsoga parviflora*: te Heerlen bij de Amstelbrouwerij, bij 't café Glück Auf, op 't afvalterrein te Schrieversheide; *G. hispida*: langs 't spoor te Wijk, waarschijnlijk afkomstig van de groeiplaats te Scharn, waar ze 't eerst door M. Mommers in 1930 gezien werd; te Lauradorp in een aardappelveld, waar ze zich uitbreidt langs een watergoot in de richting Heihof; te Treebeek in de schooltuinjes bij de Franciscusschool (Amstenrade); in een tuin te Hoensbroek aan den Eikenweg.

Dianthus Armeria op den spoordijk te Ransdaal; *Lathyrus tuberosus* en *Tunica prolifera* op de spoorhelling tegenover 't station te Schin op Geul; *Euphorbia virgata* op een afvalterrein te Heerlen; *Anthoxanthum aristatum* in een akker te Klein Doenrade; *Diplotaxis tenuifolia* heeft zich nu ook uitgebreid tot op 't rangeerterrein te Heerlen; *Impatiens parviflora*, die 't eerst te Gulpen in 1910 werd waargenomen, komt thans al te Valkenburg, Hulsberg, Heerlen (Putgraaf, Welterbeek, ten N. van den watermolen) en Maastricht (kazerne) voor.

Tragopogon minus vond hij bij de krijtsteengroeve Schunk te Voerendaal; *Erythraea pulchella*: langs 't spoor te Geul; *Calepina irregularis*: Achtbunderweg te Ransdaal; *Chenopodium Botrys*: bij de mijn O. N. III; *Salvia verticillata* bij Mezenbroek.

Br. Maurentius stelde vast, dat zich *Rumex scutatus* thans ook noordwaarts heeft uitgebreid tot bij Borgharen langs de Maas (zie Maandblad Sept. '43). Hij vond daar ook *Sisymbrium pyrenaicum*. In een tuin in de Brusselschestraat groeide onder *Linaria souria* de zeldzame *Ammi majus* en de voor ons land nieuwe adventiva *Rumex pulcher*.

Bij Oost-Eijsden langs de Maas ontdekten M. Mommers en L. Leijssen den typischen vorm met lila-bloemen van *Cardaminopsis arenosa*, waarvan tot nu toe Visé de noordelijkste groeiplaats was. *Linaria vulgaris* met gevulde bloemen vonden zij in 1940 bij Gronsveld.

Alyssum alyssoides trof Johan Janssen (Malden) langs 't spoor tusschen Crobeek en Kaardenbeek aan in 1938.